

Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu
Wydział Grafiki i Komunikacji Wizualnej

Aleksandra Andreeva

Streszczenie rozprawy doktorskiej

**Konstrukcja przekazu.
Interaktywna komunikacja w typografii eksperymentalnej**

Promotor:

prof. dr hab. Katarzyna Dreszer

Promotor pomocniczy:

ad. dr Marcin Markowski

Tłumaczenie z języka angielskiego:

Natalia Pater Ejgierd

Poznań 2021

Streszczenie w języku polskim

Słowa kluczowe: typografia eksperymentalna, krój pisma, dekonstrukcja, kod wizualny, transformacja litery, komunikacja wizualna, znaczenie metaforyczne, semiologia.

Rozwinięte w latach 60-tych XX wieku i oparte na kreatywności i wyobraźni, myślenie projektowe jako metoda praktycznego rozwiązania jakiegoś problemu ma na celu uzyskanie konstruktywnego efektu w odniesieniu do poszczególnych perspektyw: edukacyjnej, projektowej, technologicznej i tej związanej z samym medium. Istnieje wiele różnych dróg prowadzących poprzez fazy i metody myślenia projektowego: niektóre z nich podążają alternatywnymi ścieżkami, inne kierują się bardziej tradycyjnymi wartościami związanymi z koncepcjami filozoficznymi lub psychologiczno-percepcyjnymi zdolnościami naszego umysłu. Mając wpływ na nasz proces wyobrażeniowy i twórczy, aspekty takie jak estetyka i kultura, tło historyczne i edukacyjne, odniesienia psychologiczne i filozoficzne wspólnie wpływają na końcowy rezultat myślenia projektowego, które może reprezentować jednocześnie określoną treść filozoficzną jak i zasady estetyczne, lub pewne aspekty funkcjonalne związane z historią i technologiami. Wszystko to tworzy kod komunikacyjny poprzez identyfikację, wizualizację i realizację wyobrażonego obiektu jako symbolu, którego interpretacja staje się ponownie elementem naszej wyobraźni.

Typografia, odgrywając znaczącą rolę w tworzeniu komunikacji wizualnej i organizowaniu informacji, pozwala na stworzenie kodu językowego, który znamionuje charakterystyczny dialog wizualny. W konsekwencji, aby odkryć nowe obszary, projektanci prowadzą eksperymenty, opierając się na tradycyjnych zasadach estetycznych. Jednak w przypadku eksperymentów typograficznych łamanie reguł w celu przetestowania i wyrażenia nowych koncepcji daje wiele możliwości w poszukiwaniu nowych norm estetycznych. W rezultacie, istnieje wiele filozoficznych koncepcji w typografii, które istnieją tylko na poziomie teoretycznym, choć inne są stosowane do dziś, na przykład *New Typography*, zaproponowana przez Jana Tschicholda lub estetyka typografii modernistycznej. Niemniej jednak, proces eksperymentalny jest ściśle związany z kategoriami filozoficznymi i psychologicznymi, które oferują podstawową wiedzę. Korzystając z wcześniejszych doświadczeń w ramach nowych mediów, projektanci pisma realizują i badają swoje nowe pomysły, co buduje repertuar nowej współczesnej estetyki odpowiadającej na zapotrzebowanie ludzi w dzisiejszym czasie.

Jednocześnie tradycyjnie pojmowana estetyka jest niezwykle ważna, ponieważ bada możliwości wyrażania ostatecznego celu człowieka. Buduje gust artystyczny i definiuje wartości, które wpływają na wybór celów, jakość życia, a także doświadczenia w obrębie kultury. Życie każdego człowieka jest niepowtarzalne, a estetyczne preferencje tworzą własną kulturę osobistą. Tak więc estetyka artystyczna zarówno kształtuje pewną emocjonalną reakcję odbiorców jak i tworzy estetykę projektowania. W swoją kolej estetyka projektowania graficznego koncentruje się na stylu języka wizualnego, który jest kluczowy dla wykonania koncepcji i ostatecznej formy przekazu kontekstowego. W epoce postmodernizmu, teoria dekonstrukcji zaproponowana przez Jacquesa Derridę została uznana przez artystów i projektantów jako alternatywne rozwiązanie i potencjalny kod językowy.

Dekonstrukcja w typografii opierała się głównie na zasadach poststrukturalizmu i miała na celu odrzucenie wcześniejszych zasad wprowadzonych w modernizmie i okresie strukturalizmu. Dekonstrukcja Derridy jest jedną z teorii filozoficznych, która znalazła dziś nową interpretację w projektowaniu czcionek. Graficy i projektanci czcionek rozwijają teorię dekonstrukcji w perspektywie własnego zrozumienia, percepcji i doświadczenia. Z tego powodu istnieje wiele możliwych sposobów interpretacji dekonstrukcji jako zjawiska: dekonstrukcja przez transformację formy, dekonstrukcja przez animację, konstrukcja przez dekonstrukcję i dekonstrukcja przez interakcję itp. Bez wątplenia cyfryzacja i nowe media dają nowe możliwości podążania za teorią dekonstrukcji, która jest niezwykle interesująca w dzisiejszych czasach. Projektanci pisma poszukują nowych rozwiązań w ramach współczesnej perspektywy, która daje ogromny potencjał do ustanowienia teorii Derridy nową estetyką w projektowaniu pisma.

Zajmując się percepcją, projektowanie graficzne jako dziedzina komunikacji wizualnej powinna zaproponować odpowiednie rozwiązanie w kontekście jasnego i zrozumiałego przekazu. Zgodnie z klasycznymi zasadami obowiązującymi od czasów Gutenberga, każda litera jako rozpoznawalny symbol, posiadający wyraźne proporcje i zaprojektowany z wykorzystaniem elementów geometrycznych, buduje określone znaczenie, doskonałą czytelność i zrozumiałość całego tekstu. Jednak w wyniku zastosowania nowych technologii czy wiedzy, reguły te przestały obowiązywać: normy się zmieniają, czytelność jest posunięta do ekstremum, a wieloznaczne przekształcone litery muszą być jedynie sugestywne bez obowiązku bycia rozpoznawalnym. Zmienia to funkcję kształtu litery z jej pierwotnym znaczeniem, a przede wszystkim wpływa na wizualny odbiór komunikatu typograficznego i kodu komunikacyjnego.

Wraz z procesem transformacji zmienia się także funkcja, znaczenie i percepcja: im bardziej zmienia się kształt litery, tym więcej powstaje znaczeń choć cały proces jest zawsze związany z osobistymi zdolnościami do wyobrażania, postrzegania, rozpoznawania i myślenia.

Streszczenie i słowa kluczowe w języku angielskim

Key words: experimental typography, font, Deconstruction, visual code, letter transformation, visual communication, metaphorical meaning, Semiology.

Developed in the 1960s and based on creativity and imagination, *design thinking* as a method for practical solution of some problem has an intention of producing the constructive result regarding approaches, design education, technologies, and medium. There are numbers of different paths through the phases as well as methods of thinking: some of them follow alternative ways, but some of them go with more traditional explanations linked to philosophical concepts or psychological and perceptual abilities of our mind. Having impact on our imaginative and creative process, such aspects as aesthetic and culture, historical and educational background, psychological and philosophical conditioning influence the result of a design project, which can have at the same time a philosophical content and a creative part based on aesthetic principles, or some functional aspects connected with history and technologies. Hence, all this establishes a communicative code through identification, visualization, and realization of an imagined object as a symbol which interpretation becomes again an element in our imagination.

Having a significant role in creating communication and arranging information, typography allows to conceive a language code which helps to create a characteristic visual dialogue. In order to discover new approaches, designers go through experimentation based on traditional and aesthetic principles as a background. But for typographic experiments breaking the rules to test and express the concept gives a bunch of possibilities in search of new aesthetic norms. Consequently, there are many philosophical concepts in typography that stayed just on theoretical level, whereas others have been used until now. For example, *New Typography* proposed by Jan Tschichold or aesthetics of Modern typography. Nevertheless, experimental process is closely related to philosophy and psychology which offer a basic knowledge. Using previous experience within new media, type designers realize and investigate their new ideas,

which provides a potential development of new contemporary aesthetics responding to people's contemporary demands.

At the same time, traditionally perceived aesthetics is extremely important as it studies potential of expression of human ultimate purpose. It builds the taste and defines the values which influence on choice of goals, quality of the life as well as experience within culture. Everyone's life is unique; and aesthetic tastes form own personal culture. Thus, artistic aesthetics combined generates some emotional response of the audience as well as design itself. Graphic design aesthetics focuses on the style of visual language which is crucial for performance of conception and final form of the contextual message. In this case, in the era of Postmodernism the theory of Deconstruction proposed by Jacques Derrida was considered by artists and designers as an alternative solution and a potential language code.

Deconstruction in typography was based, mostly, on principles of Post-structuralism and was aimed at breaking certain previous rules implemented in Modernism and period of Structuralism. Derrida's Deconstruction is one of philosophical theories which has found a new interpretation in type design today. Graphic and type designers work out the theory of Deconstruction under their own understanding, perception, and experience. For that reason, there are several possible ways of interpretation of Deconstruction as a phenomenon: deconstruction by form transformation, deconstruction by animation, construction by deconstruction, and deconstruction by interaction. No doubt, digitalization and new media provide new opportunities to follow Deconstruction theory which is interesting today. Type designers look for new approaches within contemporary perspective that gives a great potential to establish Derrida's theory as the new aesthetics in type design.

Dealing with perception, graphic design as a visual communicative should propose an appropriate solution within the context of a clear and comprehensible message. According to classic principles since the Gutenberg epoch, each letter being a recognizable symbol, has clear proportions and is designed with geometric elements, providing exact meaning, excellent legibility, and readability of the whole text. But, due to new technology or knowledge, these rules cannot be applied any more: the standards are changing while legibility is pushed to extremes, and ambiguous letter transformation needs only be suggestive without the obligation of being recognized. It shifted the function of letterform with its initial meaning, and primarily influences visual perception of a typographic message and a communicative code. Along with the process of the transformation, the function, significance and perception have also been changed: the more the shape is changing, the more meanings are emerging, although the entire process is always related to personal abilities to imagine, percept, recognize, and think.